

КИРИЧЕНКО Олег

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності
та спеціальної техніки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ ТЕРОРИСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ КРИМІНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ

Систему оперативно-розшукових заходів і заходів ініціативного (оперативного) пошуку щодо протидії злочинам терористичної спрямованості становлять такі елементи, як: 1) отримання попереджувальної інформації про наміри вчинення злочинів терористичної спрямованості на території обслуговування; 2) визначення найбільш імовірних територій, місць, де можуть бути вчиненні ці злочини; 3) вивчення за допомогою джерел оперативної інформації негативних процесів з метою виявлення причин та умов, що сприяють зазначеній протиправній діяльності; 4) вивчення завдяки оперативним джерелам осіб, від яких можна очікувати вчинення злочинів терористичної спрямованості.

Але, на жаль, необхідно констатувати, що заходи з протидії терористичній діяльності не завжди бувають дієвими. Тому протидія злочинам терористичної спрямованості потребує розроблення нових концептуальних підходів, оскільки наявний алгоритм демонструє свою малоефективність. Тобто постійна трансформація форм і методів терористичної діяльності потребує подальшого вдосконалення заходів правоохоронних органів України, спрямованих, насамперед, на попередження та припинення терористичних актів, а також на вдосконалення засобів кримінально-правової протидії терористичній діяльності загалом [1, с. 26]. Водночас, на наш погляд, не менш актуальним є й такий напрям протидії цим суспільно небезпечним явищам, як оперативно-розшукова профілактика.

На загальному рівні оперативно-розшукова профілактика злочинів терористичної спрямованості спрямована на обмеження дії негативних явищ і процесів, пов'язаних зі злочинністю; усунення (нейтралізацію) детермінантів злочинних проявів; ліквідацію криміногенних чинників у мікросередовищі особи, які формують її антигромадську позицію та мотивацію злочинної поведінки. Ми вважаємо, що основними напрямками цієї профілактики на загальному рівні потрібно визнати такі:

- 1) забезпечення безпеки громадян на території обслуговування;
- 2) виявлення та усунення (нейтралізацію) оперативним шляхом причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів терористичної спрямованості на території обслуговування;
- 3) ліквідація (нейтралізація) криміногенних чинників у мікросередовищі особи, які формують її як терориста;
- 4) оперативне обслуговування об'єктів виготовлення, зберігання, використання вогнепальної зброї, вибухових речовин і вибухових пристроїв, контроль за особами, пов'язаними з обігом засобів озброєння;

5) перекриття джерел фінансування злочинної діяльності організованих злочинних груп;

6) віктимологічна оперативно-розшукова профілактика терористичних проявів.

На сьогодні є актуальною оперативно-розшукова профілактика кримінальною поліцією терористичних дій на індивідуальному рівні, яка на підставі аналізу інформації, що була отримана оперативним шляхом щодо осіб, котрі схильні до вчинення злочинів, та про факти щодо злочинних намірів цих осіб, здійснює превентивний вплив на особу, яка за своїм антигромадським способом життя спроможна вчинити злочин терористичної спрямованості. При цьому успіх індивідуальної профілактики залежить від оперативної інформації щодо контингенту осіб, які можуть стати на злочинний шлях, та особливостей кожної особи, котра припустилась антигромадської поведінки. Проведення оперативно-розшукових заходів і заходів оперативного (ініціативного) пошуку має бути спрямовано на систематичне та повне виявлення всіх осіб, які можуть вчинити терористичні акти та інші злочини терористичної спрямованості, а також на чинники, що сприяють формуванню особи терориста. Крім того, має здійснюватись постійний та цілеспрямований профілактичний вплив на ці чинники та особу, яка піддається такому впливу, з метою недопущення вчинення нею злочину.

На наш погляд, систему оперативно-розшукової профілактики на індивідуальному рівні утворюють заходи, за допомогою яких здійснюється:

- 1) виявлення осіб, які схильні до вчинення злочинів терористичної спрямованості;
- 2) оперативно-профілактичне спостереження за особами, які поставлені на профілактичний облік у зв'язку з високим ступенем імовірності їх терористичної поведінки;
- 3) фіксація середовища кримінально активних мешканців;
- 4) негласна перевірка причетності до вчинення злочинів осіб, які перебувають під оперативним спостереженням;
- 5) вплив на особу з метою недопущення з її боку вчинення злочину терористичної спрямованості.

Потрібно зазначити, що попереджувально-профілактична робота дає змогу працівникам кримінальної поліції запобігати зазначеним суспільно небезпечним проявам і виявляти передумови вчинення протиправних дій. Якщо заходи оперативно-розшукової профілактики не досягли своєї мети, то наступними стадіями недопущення вчинення терористичних дій є попередження (у разі виникнення умислу на вчинення терористичних актів) та припинення цих злочинних дій (на стадії готування до вчинення злочину або замаху на його здійснення).

Світова практика боротьби з тероризмом свідчить, що діяльність оперативних підрозділів з виявлення підготовлюваних терористичних актів передбачає такі заходи: 1) встановлення (пошук) усіма передбаченими чинним законодавством методами осіб, які виношують плани вчинення терористичних актів; 2) виявлення й опитування осіб, обізнаних про злочинну діяльність будь-кого з власного оточення; 3) аналіз оперативних та інших матеріалів про обстановку в місцях найбільш імовірного проведення терористичного акту, а також плани й протиправну діяльність злочинних груп терористичної спрямованості; 4) взаємодія з органами безпеки, оперативними апаратами інших суб'єктів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність; 5) використання з цією метою можливостей інших підрозділів правоохоронних органів, приватних охо-

ронних служб, які забезпечують безпеку об'єктів транспорту, приміщень підприємницьких структур, окремих підприємців [2, с. 45–46].

На наш погляд, до основних заходів, що повинні проводити працівники оперативних підрозділів з виявлення терористичних актів, що перебувають на стадії задуму або готуються, потрібно зарахувати: встановлення всіх осіб, які виношують плани вчинення терористичних актів; виявлення осіб, обізнаних про злочинні наміри когось зі свого оточення; аналіз оперативних та інших матеріалів про оперативну обстановку в місцях найбільш імовірного проведення терористичного акту; про плани і протиправну діяльність злочинних груп потенційно терористичного спрямування; аналіз та ретельне вивчення оперативної інформації про незаконне придбання (виготовлення) зброї, бойових припасів, вибухових речовин і пристроїв, їх продаж та зберігання окремими особами.

Список використаних джерел:

1. Зеленецький В.С. Проблеми систематизації та комплексного розвитку антитерористичного законодавства України: моногр. / [В.С. Зеленецький, В.П. Ємельянов, В.Я. Настюк та ін.]; за заг. ред. В.С. Зеленецького та В.П. Ємельянова. – Х.: Право, 2008. – 96 с.
2. Сав'юк О.В. Використання оперативно-розшукових засобів і методів у протидії терористичним актам / О.В. Сав'юк // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 1. – Ч. 2. – С. 41–48.